

Jurisprudentie

Zaak C-776/22 P

**Studio Legale Ughi e Nunziante
tegen
Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie**

Arrest van het Hof (Grote kamer) van 4 september 2025

„Hogere voorziening – Beroep tot nietigverklaring – Artikel 19 van het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie – Vertegenwoordiging van niet-bevoorrechte partijen in het kader van een rechtstreeks beroep bij de rechterlijke instanties van de Europese Unie – Vertegenwoordiging van een advocatenkantoor door een advocaat die partner is bij dat kantoor – Advocaat die ten opzichte van de verzoeker de hoedanigheid van derde heeft – Vermoeden van onafhankelijkheid – Weerlegging van het vermoeden – Voorwaarden”

1. *Gerechtelijke procedure – Inleidend verzoekschrift – Vormvoorschriften – Voorwaarden in verband met de ondertekenaar – Hoedanigheid van derde ten opzichte van de partijen – Vereiste van onafhankelijkheid – Vertegenwoordiging van een advocatenkantoor door een advocaat die partner is bij dat kantoor – Toelaatbaarheid*
(Statuut van het Hof van Justitie, art. 19, derde en vierde alinea; Reglement voor de procesvoering van het Gerecht, art. 51, lid 1)

(zie punten 49-52, 58-62, 64-69)

2. *Gerechtelijke procedure – Inleidend verzoekschrift – Vormvoorschriften – Voorwaarden in verband met de ondertekenaar – Hoedanigheid van derde ten opzichte van de partijen – Vertegenwoordiging van een rechtspersoon door een advocaat – Niet-naleving van het onafhankelijkheidsvereiste – Middel van openbare orde – Verplichting voor het Gerecht om de verzoeker te verwittigen van een onregelmatigheid – Herstel mogelijk door aanwijzing van een nieuwe advocaat*
(Statuut van het Hof van Justitie, art. 19 en 21; Reglement voor de procesvoering van het Gerecht, art. 51, leden 2-4, en art. 78, leden 1-6)

(zie punten 70-80)

Samenvatting

In hogere voorziening vernietigt de Grote kamer van het Hof de beschikking van het Gerecht in de zaak Studio Legale Ughi e Nunziante/EUIPO¹. In zijn arrest verduidelijkt het Hof in welke mate een advocatenkantoor voor de Unierechter kan worden vertegenwoordigd door een advocaat die partner is bij dat kantoor. Het Hof spreekt zich voorts uit over het vereiste van onafhankelijkheid van vertegenwoordigers van niet-bevoorrechte partijen en over de mogelijkheid voor een partij om een verzoekschrift dat niet aan dit vereiste voldoet, te regulariseren.

Op 26 september 2017 heeft Studio Legale Ughi e Nunziante, een maatschap naar Italiaans recht (hierna: „advocatenkantoor”), bij het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO) een vordering tot vervallenverklaring van het Uniewoordmerk UGHI E NUNZIANTE ingediend voor alle diensten waarvoor dit merk was ingeschreven.

Bij beslissing van 23 februari 2021 heeft de nietigheidsafdeling van het EUIPO deze vordering toegewezen voor alle diensten, met uitzondering van „juridische diensten”². Op 1 maart 2021 heeft het advocatenkantoor bij het EUIPO beroep ingesteld tegen deze beslissing, dat is verworpen bij een beslissing van 8 april 2022 van de vijfde kamer van beroep van het EUIPO.

Het advocatenkantoor heeft daarop bij het Gerecht beroep tot nietigverklaring van die beslissing ingesteld. Bij de bestreden beschikking heeft het Gerecht dat beroep kennelijk niet-ontvankelijk verklaard. Het Gerecht heeft namelijk vastgesteld dat het advocatenkantoor werd vertegenwoordigd door drie advocaten die bij dit kantoor als partners werkzaam waren, en dat deze hoedanigheid niet verenigbaar was met de vereisten van onafhankelijkheid waaraan moet zijn voldaan om dat advocatenkantoor voor de rechterlijke instanties van de Unie te vertegenwoordigen. Meer concreet hadden deze advocaten volgens het Gerecht ten opzichte van rekwirante niet de hoedanigheid van onafhankelijke derde. Bovendien heeft het Gerecht geoordeeld dat dit verzuim niet kon worden hersteld. In deze context heeft het advocatenkantoor bij het Hof een hogere voorziening ingesteld tegen deze beschikking.

Beoordeling door het Hof

In de eerste plaats herinnert het Hof eraan dat de vertegenwoordiging van niet-bevoorrechte partijen voor de rechterlijke instanties van de Unie aan twee cumulatieve voorwaarden moet voldoen. Ten eerste moeten deze partijen worden vertegenwoordigd door een advocaat en ten tweede kan alleen een advocaat die bevoegd is om op te treden voor een rechterlijke instantie van een lidstaat of van een andere staat die partij is bij de EER-Overeenkomst een partij voor de rechterlijke instanties van de Unie vertegenwoordigen of bijstaan.³

¹ Beschikking van 10 oktober 2022, Studio Legale Ughi e Nunziante/EUIPO – Nunziante en Ughi (UGHI E NUNZIANTE) (T-389/22, EU:T:2022:662) (hierna: „bestreden beschikking”).

² Dit zijn diensten van klasse 45 in de zin van de Overeenkomst van Nice van 15 juni 1957 betreffende de internationale classificatie van de waren en diensten ten behoeve van de inschrijving van merken, zoals herzien en gewijzigd.

³ Deze voorwaarden zijn vastgelegd in respectievelijk artikel 19, derde en vierde alinea, van het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Statuut van het Hof”).

Wat betreft de voorwaarde inzake de bevoegdheid van een advocaat om op te treden voor een rechterlijke instantie van een lidstaat, merkt het Hof op dat het reeds heeft geoordeeld dat de betekenis en de draagwijdte van deze voorwaarde moeten worden uitgelegd onder verwijzing naar het nationaal recht in kwestie.⁴ Aangezien de door het advocatenkantoor gemachtigde advocaten in het onderhavige geval bevoegd waren om voor de Italiaanse rechterlijke instanties op te treden, oordeelt het Hof dat het Gerecht blijk heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door te oordelen dat het beroep in eerste aanleg niet overeenkomstig die voorwaarde was ingesteld.

Wat de voorwaarde betreft dat niet-bevoorrechte partijen door een advocaat moeten worden vertegenwoordigd, herinnert het Hof eraan dat volgens deze voorwaarde twee vereisten moeten worden nageleefd. Ten eerste verbiedt deze voorwaarde „zelfvertegenwoordiging”, dat wil zeggen dat deze partijen zichzelf in geen geval kunnen vertegenwoordigen, waarbij niet is voorzien in enige afwijking van of uitzondering op deze verplichting in het Statuut en in het Reglement voor de procesvoering van het Hof. Ten tweede moeten de vertegenwoordigers van dergelijke partijen volgens deze voorwaarde het onafhankelijkheidsvereiste naleven, dat zowel negatief wordt omschreven, namelijk als het ontbreken van een dienstverband dat wordt gekenmerkt door een gezagsverhouding tussen een partij en haar vertegenwoordiger, als positief, namelijk onder verwijzing naar de beroepsethiek en de beroepstucht. In dat verband wordt elke advocaat, ongeacht de door de toepasselijke wetten, beroeps- en gedragsregels toegelaten vorm waarin hij zijn beroep uitoefent, geacht te voldoen aan het onafhankelijkheidsvereiste dat uit deze voorwaarde voortvloeit, tenzij er sprake is van een gezagsverhouding tussen de betrokken partij en de advocaat die zij had gemachtigd om haar te vertegenwoordigen.

Dat vereiste veronderstelt immers noodzakelijkerwijs dat er geen sprake is van een dienstverband, dat wordt gekenmerkt door een gezagsverhouding tussen de partij en de door haar gemachtigde vertegenwoordiger. Derhalve is het vermoeden van onafhankelijkheid niet van toepassing wanneer er sprake is van een dergelijk dienstverband. Dit is met name het geval wanneer advocaten die overeenkomstig het toepasselijke nationaal recht hun beroep uitoefenen als werknemers van het kantoor waarbij zij in dienst zijn, dat kantoor voor de rechterlijke instanties van de Unie vertegenwoordigen. Hetzelfde geldt in het geval waarin bedrijfsjuristen (in-house lawyers) die lid zijn van de balie van een lidstaat en krachtens het nationaal recht van die lidstaat bevoegd zijn om de rechtspersoon waarmee zij een dienstverband hebben voor de nationale rechterlijke instanties te vertegenwoordigen, diezelfde rechtspersoon voor de rechterlijke instanties van de Unie moeten vertegenwoordigen. Buiten de gevallen waarin er sprake is van een dienstverband, is het vermoeden van onafhankelijkheid van toepassing en kan het enkel worden weerlegd wanneer uit concrete gegevens blijkt dat er tussen de betrokken partij en de door haar gemachtigde vertegenwoordiger een band bestaat die kennelijk een ongunstige invloed heeft op het vermogen van die vertegenwoordiger om zich te kwijten van zijn taak om de belangen van zijn cliënt zo goed mogelijk te behartigen, of dat die vertegenwoordiger de toepasselijke nationale beroeps- en gedragsregels niet in acht neemt.⁵

Volgens het Hof kan deze omstandigheid, wanneer advocaten de hoedanigheid van partner hebben bij het kantoor dat zij voor de rechterlijke instanties van de Unie vertegenwoordigen, op zich niet als onverenigbaar met het onafhankelijkheidsvereiste worden beschouwd. Een dergelijke omstandigheid kan namelijk niet worden gelijkgesteld met die waarin er sprake is van een dienstverband. Voorts kan het vermoeden van onafhankelijkheid van een advocaat in de

⁴ Zie in die zin arresten van 4 februari 2020, *Uniwersytet Wrocławski en Polen/REA* (C-515/17 P en C-561/17 P, EU:C:2020:73, punt 56), en 14 juli 2022, *Universität Bremen/REA* (C-110/21 P, EU:C:2022:555, punt 40 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

⁵ Zie in die zin arrest van 4 februari 2020, *Uniwersytet Wrocławski en Polen/REA* (C-515/17 P en C-561/17 P, EU:C:2020:73, punt 64).

hoedanigheid van partner niet worden geacht te zijn weerlegd wanneer er geen concrete gegevens zijn waaruit blijkt dat er tussen het advocatenkantoor en de partner die als zijn vertegenwoordiger is aangewezen, een band bestaat die kennelijk een ongunstige invloed heeft op het vermogen van laatstgenoemde om zich te kwijten van zijn taak om de belangen van zijn cliënt zo goed mogelijk te behartigen, of dat die vertegenwoordiger de toepasselijke nationale beroeps- en gedragsregels niet in acht neemt.

Derhalve is het Hof van oordeel dat het Gerecht in het onderhavige geval voorbij is gegaan aan de draagwijdte van het onafhankelijkheidsvereiste en blijkt heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting.

In de tweede plaats herinnert het Hof eraan dat elke omstandigheid die betrekking heeft op de ontvankelijkheid van het bij het Gerecht ingestelde beroep tot nietigverklaring, waaronder de vertegenwoordiging van een rechtspersoon door een advocaat voor het instellen van dat beroep, een middel van openbare orde kan vormen dat de Unierechter ambtshalve moet opwerpen.⁶ Het feit dat een dergelijk beroep niet is ingesteld overeenkomstig de vereisten van artikel 19, derde alinea, van het Statuut van het Hof, zoals uitgelegd in de rechtspraak van het Hof, vormt een dergelijke omstandigheid. De verplichting om ambtshalve een middel van openbare orde op te werpen doet echter geen afbreuk aan de eerbiediging van de rechten van de verdediging, en de Unierechter moet daarom in beginsel de partijen eerst verzoeken om hun opmerkingen over dat middel kenbaar te maken.

In het onderhavige geval merkt het Hof op dat het Gerecht zich heeft beperkt tot de vaststelling dat rekwirante een advocatenkantoor was dat drie advocaten die bij dit kantoor als partners werkzaam waren, had gemachtigd om het te vertegenwoordigen, en daaruit de – rehtens onjuiste – conclusie heeft getrokken dat die advocaten dat kantoor niet konden vertegenwoordigen in omstandigheden die verenigbaar waren met artikel 19 van het Statuut van het Hof, waarbij een dergelijke onverenigbaarheid volgens het Gerecht bovendien niet kon worden geregulariseerd na het verstrijken van de beroepstermijn.

Volgens het Hof had het Gerecht echter, eventueel met behulp van de in artikel 64 van zijn Reglement voor de procesvoering bedoelde maatregelen tot organisatie van de procesgang, allereerst moeten nagaan of er sprake was van een dienstverband tussen deze drie advocaten en het advocatenkantoor. Indien een dergelijke dienstverband ontbrak, zou alleen aan de hand van concrete gegevens – waaruit bleek dat de band tussen het advocatenkantoor en de advocaten in de hoedanigheid van partners die het kantoor vertegenwoordigden, kennelijk een ongunstige invloed kon hebben op hun vermogen om zich van hun taak te kwijten, of dat die advocaten de toepasselijke nationale beroeps- of gedragsregels niet in acht namen – kunnen worden geconcludeerd dat er geen sprake was van onafhankelijkheid in de zin van artikel 19, derde alinea, van het Statuut van het Hof.

Vervolgens is het Hof van oordeel dat het Gerecht, alvorens zich hierover uit te spreken, rekwirante had moeten uitnodigen om opmerkingen in te dienen teneinde de doeltreffendheid van haar rechten van verdediging te waarborgen. Ten slotte had het Gerecht, indien het van oordeel was dat niet aan het onafhankelijkheidsvereiste was voldaan, haar moeten verzoeken om een nieuwe advocaat aan te wijzen alvorens het beroep niet-ontvankelijk te verklaren. Gelet op de ernst van de gevolgen die voor rekwirante voortvloeien uit een schending van artikel 19 van het Statuut van het Hof, te weten de onomkeerbare niet-ontvankelijkverklaring van haar beroep,

⁶ Zie in die zin arrest van 8 februari 2024, *Pilatus Bank/ECB* (C-256/22 P, EU:C:2024:125, punten 34 en 36 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

moet zij immers, nadat zij kennis heeft kunnen nemen van de gegevens die volgens het Gerecht een niet-ontvankelijkverklaring rechtvaardigen en zich over die gegevens heeft kunnen uitspreken, een nieuwe advocaat kunnen aanwijzen.

Bovendien merkt het Hof op dat uit het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht⁷ volgt dat indien het verzoekschrift van een partij niet voldoet aan de gestelde voorwaarden⁸, dit niet mag leiden tot de niet-ontvankelijkheid van dat beroep zonder dat deze partij vooraf is verzocht om de situatie te herstellen. Uit dit Reglement⁹ blijkt ook dat dit eveneens geldt in de situatie waarin het gedrag van een advocaat onverenigbaar wordt geacht met de waardigheid van het Gerecht of met de goede rechtsbedeling in de loop van de procedure. In dergelijke gevallen waarborgen de relevante bepalingen van dat Reglement immers de continuïteit van de procedure door te bepalen dat, naargelang het geval, de betrokken partij binnen een door de griffie vastgestelde redelijke termijn de vereiste stukken kan overleggen of een nieuwe vertegenwoordiger kan aanwijzen. Voorts preciseert het Hof dat in artikel 21 van het Statuut van het Hof niet op limitatieve wijze is vastgesteld in welke gevallen een beroep kan worden hersteld. Het Hof merkt bovendien op dat het reeds bij een eerdere gelegenheid, zonder dat dit artikel daaraan in de weg stond, heeft geoordeeld dat de verzoeker moet worden verzocht het beroep te herstellen ingeval hij een door hemzelf ondertekend verzoekschrift indient.¹⁰

Het Hof onderstreept voorts dat uit de huidige praktijk van de lidstaten blijkt dat dit verzuim, indien het nationaal recht bepaalt dat de geldigheid van de proceshandelingen van een partij in twijfel wordt getrokken doordat de regels inzake het vereiste van onafhankelijkheid van de vertegenwoordiger van deze partij niet worden nageleefd, ten minste in de loop van het geding kan worden hersteld.

Derhalve vernietigt het Hof de bestreden beschikking en verwijst het de zaak terug naar het Gerecht.

⁷ Artikel 78, lid 6, van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht, gelezen in samenhang met artikel 51, leden 2 tot en met 4, daarvan.

⁸ Deze voorwaarden worden genoemd in artikel 78, leden 1 tot en met 5, van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht.

⁹ Artikel 55, leden 1 en 3, van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht.

¹⁰ Zie in die zin beschikking van 5 december 1996, Lopes/Hof van Justitie (C-174/96 P, EU:C:1996:473, punt 3).